

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Illustrerad Söndagsmagasin.

C. Pearson Lith. Inr. 4. Göteborg

N:o 4.) Ut kommer hvarje Söndag kl. 7 f. m. Göteborg d. 27 Jan. 1850. Pris för år: 4½, för half år 2½. Rdr. bko. (IV årgången)

Henrich Steffens.

Blott ett land utom Tyrolen gifves det ännu för närvarande i Europa, dit de föröndande följderna af öfverförfining ännu icke inträngt, utan att likväl barbariet herrskar derstädes, blott ett folk, som icke känner ståndsskilnadens klyfta, som icke är indelt i sämre och bättre, i adel, borgare och pöbel, ett folk, som med all sin trohet mot konungahuset håller fast på sina rättigheter och fröjdas öfver en fornuftig frihet, hvilken ännu icke har angripits af den hvirflande rörelsen i trossaker — detta land och folk är Norrige och Normännen. Månet tyskt hjerta, nedtryckt af de onaturliga förhållandernas börda i det kärra fäderneslandet blickar säkert längtansfullt bort åt dessa urmäktiga berg, ur hvilkas sköte de stolta strömmarna ilande nedstörta i hafvets djupa bugter, åt dessa eviggröna mot himmeln sträfvande granskogar, och önskar der i den renare luften andas frihetens friska vinddrag. Månet tyskt sinne, ängstligt öfver det konventionella tvångets tryckande bojor, skulle der vilja skåda och njuta enkelhetens patriarkaliska seder. Mången högtsträfvande ande hoppas på det fosterländska sinnets pånyttfödande och rening genom den nordiska kraftens förebild. Framför alla Skandinaviska stammar

kanna vi Tyskar oss mest händerna åt Norrmännen. Likasom den tyska gudaläran endast är en mildare artad dotter af den urkraftiga nordiska modren, så torde vi och betrakta och älska detta land och folk öfverhufvud såsom moderjorden och de ursprungliga rötterna till vår adeliga och kroppsliga utveckling. Men vi hoppas ock, att denna böjelse icke är ensidig, utan ömsesidig, hoppas, att Norrige icke utesluter sig från folkklängen af germanisk härkomst, att det liktidigt känner den stilla dragningskraften åt Tyskland, och der

söker sin andliga utvecklings fullkommande. Ty der, hvarest nordisk kraft och djup parar sig med tysk anda och mildhet, der kan uträttas det högsta och förträffligaste. Men den Norrman, som kände denna dragningskraft åt Tyskland på det oemotståndligaste, hvilken nittills i sig på det renaste framstälde denna förening, och så innerligt införlifvade sig med de tyska förhållanderna, utan att skada sin nordiska natur, så att han sjelf på det kraftigaste medverkade till Tysklands andliga utveckling, är — vi behöfva knappt säga det — Henrich Steffens.

Vi skola och måste i visst afseende säga, det var. En Tysk graf gömmer Stenffens' dödliga del; den hvilar sedan den 18 Februari 1845 på samma kyrkogård, der en Fichte, Hegel, Schleiermacher och så många andra af tyska folkets förträffliga andar återlemnade sina jordiska kroppar; men hans ande, hans hjerta äro lefvande ibland oss, och skola förmodligen komma att fortleva i bland oss, så länge det ännu gifves kristna och hjertan, hvilka äro i stånd att erkänna och älska en ädel mans gränslösa hängifvenhet för de ädlaste syften. Som bekant är, har han sjelf skildrat sitt lif efter dess yttre och inre utvecklingssteg; den rikaste minnesvärden af en stor mångförlig förgångenhet och den mest lefvande vägvisaren för en skön framtid. Endast för dem af våra

Henrich Steffens.

läsare, hvilka icke hafva tillhands hans förträffliga, men ock omfångsrika verk "Was ich erlebte" (Hvad jag upplefde), eller för dem, som kunna önska, att ännu en gång i korthet få skåda denna hedrade mans lefnadslopp, gifva vi först här en kort skits af hans yttre lefnadsförhållanden, ekuruväl vi vid vår framställning af denna andrika man i synnerhet ville rigta vårt ögonmärke på hans betydelse för vårt fädernesland.

Henrich Steffens föddes den 2 Maj 1773 i Stavanger, en liten sjöstad i det norrvästliga Norrige, der hans fader af Danska regeringen för en kort tid blifvit anställd såsom distriktskirurg. Familjen härstammade från Wilster i Holstein. Steffens' farfader var koloniegare i Berbice vid Surinam, men återvände till Wilster. Hans moder, dotter till en välmående godsegare Bang i Odsherred på Seland, var en ädel, mycket spensligt byggd quinna, nästan ständigt sängliggande i sina yngre år, men som i denna sin hjälplöshet utöfvade, genom sitt tysta, milda väsen, ett stort inflytande på den unga Henrichs lynne. Han var hennes andra son, hade före sig en syster och en broder, efter sig två bröder och en syster. Bröderna dogo alla före honom, och endast de båda systrarna hafva öfverlevvat honom, båda lyckligen gifta, den ena i Odense, den andra i Trondhjem. Sin ungdom tillbragte Steffens i Trondhjem, Helsingör och Roskilde tills 1787. I synnerhet i den sistnämnda staden utbildade sig alla frön för hans framtid genom djupsinniga, ensamma naturbetraktelser och religiöst omgänge med sin moder. År 1787 följde han sin fader till Köpenhamn, der han jemte sin andra broder genom en privatlärare förbereddes i tre år till universitetet. Den förträffliga modren, som företrädesvis önskade, att hennes Henrich måste bilda sig för det andliga ståndet, dog redan 1788. Steffens upprördes mycket häftigt af detta dödsfall, oakadt det redan länge var förutsedt, men förmådde dock icke att välje den bana, som hon utstakat för honom på dödsbädden, åtminstone icke på det sätt, som hon hade tänkt sig densamma. Komfirmerad 1789, afhöorde han naturvetenskapliga föreläsningar, isynnerhet botanikus Wahls, afvensom osteologiska och chemiska föredrag; kom i närmare beröring med sin onkel, professor Bang och erhöill tillträde till kammarherren Suhms betydliga privatbibliothek. Den första bok han begärde var Linnés *systema natura*. Men han gjorde äfven detta år bekantskap med Goethes Faust, hvilken frambragte en betydlig ombildning i hans inre, äfvensom den franska revolution tog hans lifligaste delta-

gande i anspråk.

Efter en lysande undergången examen, be- vistade han från hösten 1790—1791 universitetet i Köpenhamn, beredde sig i första halfåret med mycken flit till den såkallade filosofiska examen men öfverlät sig under det andra till sin böjelse för naturvetenskaperna. Emellertid blef hans fader, som icke fann sig nöjd i Köpenhamn, förflyttad till Rendsburg, och Henrik skulle, lydande förhållandernas kraf, öfvertaga en huslärarepost hos en anforvandt i Olsherred, ett göromål, hvartill han kände sig alldeles oduglig, hvilket han äfven ådagalade. Oförsiktigt utsättande sig för en brännande solhetta, ådrog han sig en farlig sjukdom och vände återställd tillbaka till sin onkel Bang i Köpenhamn, hvilken, änskönt missnöjd med hans motsträfvighet för theologien, dock förhåll honom till fortsättningen af hans naturvetenskapliga studier. Tills föråret 1794 genomlefde nu Steffens en mycket rik tid, mångsidigt befordrad genom många slags förbindelser med andligt sträfvande unga män, hvaribland de mest utmärkte voro Rahbek och bröderna Mynter, — den äldre naturforskare, och den ynggre theolog. Också pröfvades han under denna tid af lifvets lustar och den första kärlekens makt, hvars föremål var en ung älskvärd skådespelerska. Dock försvan detta slutligen för de sorgliga utsigterna för framtiden.

År 1794 om våren tillträdde Steffens en resa till Norrige i ett uppdrag för det naturhistoriska sällskapet i Köpenhamn, i synnerhet för att samla mollusker och utforska bergens struktur. På denna resa var det, som han, under ensamma naturforskningar och midt ibland bergens obildade innevanare, kom till den föresatsen, att resa till Tyskland. Han utförde detta i Oktober månad samma år, reste från Bergen till Hamburg, men led skeppsbrott vid Elbes mynning och förlorade allt. Utan penningar och sysselsättning genomlefde han nu i Hamburg tills slutet af Februari 1795 en mycket bedröflig tid. Tvänne gästfria köpmansfamiljer hade han att tacka för sitt uppehälle, dock frestades han genom ett giftermålsörslag att öfvergifva alla sträfvanden för naturvetenskapen och — blifva köpman. Han motstod väl lyckligt frestelsen, men nu blef honom ingen annan utväg öfrig, än att återvända till sin fader i Rendsburg, hvilken sjelf lefde i de mest tryckande förhållanden. Här betraktade man allmänt Steffens såsom en afsigkommen, förölyckad student, som nu, då hans fader horde vänta understöd af honom, låg denna till last. Desto

större var den energi, hvarmed Steffens nu egnade sig åt sina studier, och denna ifver blef ganska litet afbruten genom den sorgpost, att han medelst en brand i Köpenhamn hade förlorat ett litet bibliothek och en samling, hans enda egendom.

I Februari 1796 kände han sig nog själsstark, att, rekommenderad af Wahl till professor Fabricius, göra ett nytt försök till grundandet af sin existens i Kiel, dit han ankom till fots med fem Thaler på fickan. Fabricius mottog honom vänligen och förskaffade honom till en början underhåll genom en privatkurs öfver naturhistorien för barnen i några familjer. Till följd af en utmärkt lyckad afhandling öfver generationstheorien, hvilket föremål Fabricius gifvit honom som prof, erhöill Steffens tillstånd af filosofiska fakulteten, ännu innan han tagit doktorsgraden, att hålla föreläsningar öfver naturhistorien, hvilket han utförde med så lyckliga följder, att de studerande, änskönt hans föreläsning var offentlig, frivilligt öfversände honom ett betydligt honorar, beledsagad af en tacksägelseskrift. Öfverhufvud blefvo hans förhållanden till de studerande mycket vänskapsfulla. Bland annat blef han af dem utvald till föreståndare för en hedersdomstol. Också archiatern Hensler, en utmärkt läkare och lärd, egare af ett bibliothek af omkring 10,000 band, icke mindre utmärkt som människa, visade sig mot Steffens som en mycket älskvärd och välvillig gynnare. Honom hade han att tacka för ett betydligt resestipeodium, som erhöills genom hans rekommendation till ministern grefve Bernstorff och genom denne åter till grefve Schimmelmann, till hvilken Steffens kom i ett tämligen förtroligt förhållande, och hvarigenom han sattes i stånd att fullända sin bildning under ett längre sorgfritt vistande i Tyskland.

Efter att Steffens den 8 April 1797 tagit doktorsgraden, och sedan i hela hans tänkesätt hade föregått en betydlig omändring genom bekantskapen med Jacobis och Spinozas skrifter, tillträdde han resan om våren 1798, beledsagad af botanisten Hornemann. Resan gick från Köpenhamn öfver de Danska öarna till Hamburg, sedan öfver Harz, Stolberg och Erfurt till Jena. Hvarifrån företog han först en geognostisk resa genom Thüringerskogen, hvilken gaf honom rikligt byte för vetenskap och lif, gjorde personlig bekantskap med hertingen af Meiningen i hans park, äfven som i Ilmenau med den då för tiden mycket berömda mineralogen bergsrådet Voigt och vände derpå tillbaka öfver Rudolstadt och Schwarzburg, hvarest han en längre tid o-

störd öfverlemaade sig åt liferära och filosofiska studier, till Jena. Här upplefde han nu från hösten 1798 till våren 1799 åter en lyckosam tid. Jena förekom honom såsom hans andra födelsestad. För hans egentliga fackstudium var hans bekantskap med naturforskarna Batsch, Lenz och Büttner fördelaktig. På hans spekulativa riktning utöfvade Schelling, som dengång hade utgifvit idéerna till naturfilosofien, och Fichte, det betydligaste inflytande. Genom bokhandlaren Frommann kom han i förtrolig förbindelse med A. W. Schlegel, Gries och Goethe. Den sednare stötte i början den varmkänsliga stolta Norrmannen från sig genom sitt till utseendet kallade väsen, men försonades snart åter med honom genom så mycket vänligare bemötande. Inbjuden af Goethe bodde Steffens flera dagar hos honom i Weimar. Han upplefde under denna tid det första uppförandet af Piccolomini. Också gjorde han bekantskap med Tiecks dikter.

Innan han lemnade Jena, — afskedet grumlades för honom genom Fichtes fördrifvande, för hvars bibehållande vid universitetet han gjorde utkastet till en bönskrift, — besökte han ännu en gång Goethe i Weimar, som tog afsked af honom med uppmuntrande ord. Han begaf sig nu öfver Halle, der han gjorde bekantskap med kapellmästaren Reichardt, sedermera hans svärfar och den berömde läkaren Reil till Berlin, der han personligen trädde Tieck närmare, och härifrån till Freiberg i Sachsen i sällskap med sin landsman Möller. Här dröjde han till våren 1801, betydigen äggad genom Werner och Charpentier, hvilka befordrade hans studium i mineralogien och det praktiska berg- och hyttväsendet. Äfven utarbetade han här sina "Beiträge zur inneren Naturgeschichte der Erde," det första verk, i hvilket han nedlade sina naturfilosofiska åskådningar. Han hade dedicerat det åt Goethe och upptogs af denne med bifall. Oafbrutet förmådde dock icke detta studium att fasthålla honom i Freiberg, hvars sterila karaktär ganska litet öfverensstämde med hans. Han förfriskade sig genom glada utflykter till Dresden, der anblicken af den Sixtinska madonnan gjorde synnerligt intryck på honom; ja han utsträckte dessa ströftåg till Tyrol och Karpatherna.

I December 1800 under en sträng vinterköld af 17° R. företog han i frack och öppet bröst, i sällskap med Möller, en fotresa till Jena, för att äfven visa honom detta andliga Eldorado. gjorde här bekantskap med Fr. Schlegel och Novalis och tillbragte nyårsnatten på en maskerad i Weimar med Goethe, Schiller, Hufeland och Schelling. Våren 1801 beledsagade han sin vän Möller på resan till Paris till fots till Mainz, gick öfver Frankfurt, Bamberg, der han mottogs med entusiasm, och derifrån med två unge läkare, för hvilka

han fotvandrande höll föredrag öfver naturfilosofien, öfver Bang, Hof, Zwickau tillbaka till Freiberg.

Sommaren bodde han nu i Tharand, men tillbragte äfven en stor del af sin tid i Dresden, nämligen i Tiecks hus, der han lärde känna sin tillkommande maka, Reichardts dotter. En kallelse till England såsom ledamot af ett i Dublin upprättadt bergverkskollegium, afslog han, men grundade derpå vidare anspråk på understöd från Danska regeringens sida.

Efter att han nu hade tillbragt en lugn vinter från 1801 till 1802 i Tharand, för att bereda sig till de föreläsningar, han ämnade hålla i Köpenhamn, tagit ett smärtsamt afsked af Dresden och Jena, och förlovat sig med Reichardts dotter i Giebichenstein, reste han slutligen tillbaka till Köpenhamn. Men hans verksamhet för universitetet ville icke riktigt lyckas här, dels medelst tvistigheter med hertingen af Augustenburg, universitetets kurator, för hvilken man vetat att framställa Steffens i ett aldeles falskt ljus, och medelst grefve Reventlows ogunst, dels genom en ständigt växande skuldbörda, dels derföre att Steffens redan i sjelfva verket innehade för mycket tyskt element. Änskönt Steffens redan sommaren 1803 efter uppdrag af grefve Schimmelman hade företagit en geognostisk resa för Danmark, och hade fört sin unga fru från Giebichenstein, der han hade bröllop den 4 September samma år, till Köpenhamn, så var dock en kallelse till Halle, som den berömde läkaren Reil utverkade — honom högst välkommen. Han skulle här undervisa såsom professor i naturfilosofin, fysiologien och mineralogien.

(Forts.)

Nya färj- och väganläggningen emellan Götheborg och Qvillebäcken.

Vi hafva på andra sidan upptagit en vy af denna färjanläggning och begangna som text Götheborgs Handels- och Sjöfarts-Tidnings N:o 255 af 31 October 1849 meddelande i detta afseende:

"I dag kl. tolf öppnades och invigdes den nya färj- och väganläggningen emellan staden och Qvillebäcken i närvaro af så väl aktieägarna, som ett större antal inbjudna personer. Under regementsmusik skedde öfverfarten till Hisingssidan, hvarest uti den nybyggda s. k. färjstugan skålar uti Champagne, tömdes för Konungen och fäderneslandet, länets höfding, färjanläggningen och dess bestyrrelse, Götheborgs stad och dess auktoriteter, färjarbetets föreståndare kapten Åqvist m. fl. Denna nya, med särdeles kostnad utförda, kommunikation emellan Götheborg och dess trädgård, den vackra Hisingön, är icke blott

hedrande för företagets ledare Herrar C. F. Kjellberg, Hammarén, L. A. Pettersson m. fl. utan blir onekligen af en stor praktisk nytta, synnerligast om densamma, såsom påtänkt är, sättes i förbindelse med en annan färjanläggning öfver Nordre-elf till Inland."

Intrigen.

AF M. C. HANSEN.

(Öfversättning från Norskan.)

(Forts. fr. N:r 3)

"Hvem? Dock, väl aldrig? — Hangår in i vår port. Åh! jag blir sjuk af glädje och fruktan! Det är verkligen theologen."

"Ären J der båda två? God dag, mina kära pojkar!" sade Sören Wensell och skakade med trohjertig glädje sina vänners händer. "Men så öppna då, piltar! Det är naturligtvis eder jag vill besöka."

"Ah, här är skönt!" ropade Wensell, i det han tog plats i soffan och drog Kraft ned till sig. *Où peut-on être mieux!* J hafven icke skrivit mig till, och jag har icke skrivit till eder, Det är icke vackert. Men sedan vi nu icke hafva något att förebrå hvarandra, så lönar det icke mödan att tala derom. Hvad nytt i hufvudstaden? Jag kom just för en halftimme sedan och skyndade straxt hit."

"Hvad nytt? En filisterfråga, det gifves, hr. theolog, intet nytt under solen, säger Salomo. Stoppa pipan; nu skall det komma the; och berätta nu du oss något nytt."

"Lefver din moster, Wensell?"

"Den goda, fromma qvinnan! Tyvärr, jag har mist henne!"

"Åh du Jack! recitera en rad af Hecyra för oss. Du vet nog hvilken."

Huru kan jag veta det? Nå vänta litet! Nu förstår jag dig: *Impune optare istuc licet; illa reviviscet jam nunquam!*

"*Tamen scio, utrum malis.*" kompletterade Kraft och lade handen på Wensells axel.

"Fy, skäms båda två! — Dock, I ären jurister och hedningar. — Det förstås, önska henne tillbaka till detta skuggornas land, bör jag icke. Hennes hela lif var en stilla pilgrimsvandring bort åt den tränga väg; och hon knackade långtansfullt på, då hon stod vid den tränga porten; den öppnade sig för henne till det vida, stora, sköna landet!" Lynglingens ädla öga svälde en glänsande tår, och hans allvar förjagade det lättsinniga leendet från vännernas åsyn.

"Du måste icke vara ond, Sören!" sade Gar er något flat.

"Och I mästen icke tro, att jag blifvit hospitalsprest och tager eder för därhusjon, *sodales*. I kände hvarken min tant eller mitt förhållande till henne. Låt nu detta föremål fara. Dock nej, jag är skyldig att berätta eder, att hon efterlemnade mig ett legat af tvåusen Speciedaler, utom åtskilligt af värde."

"H! Jag trodde du hade blifvit universalarfvinge, theolog!"

"Hvarken är jag eller önskade vara det. Hon har många släktingar. För mig är denna summa tillräcklig för att börja min embetsbana utan skuld och med ett tillräckligt bo. — Ja jag talar om embetsbana; den är, måste I veta, om lyckan står mig bi, närmare, än det ser ut. Tron icke, godt folk, att jag legat på latsidan i detta år. Försedd med kollegier och böcker, har jag arbetat flitigt och ernar i morgon dag anmäla mig till examen, som skall försiggå i nästa vecka."

"Det var knäfveto! Vi hafva uppriktigt beklagat dig, Wensell, att du måste förspilla ett helt gyldene år."

"Nej, då hade jag riktig nog hållit ut att blifva borta. Men slutet är der icke ändå, kamrater. Hafven J hört talas om den gamla presten Ring uppe i — ?"

"Ring? han är just här inne i staden."

"Nå väl! Ring är sväger till min salig tant; och på hennes förslag har han erbjudit mig en personell kaplans-tjänst, så fort jag får examen, — och det på så fördelaktiga villkor, att jag — *audite, plaudite!* genast kan föra min söta Anne till altaret och flytta in som major domus på den gamla stora gård. Nå, hvad sägen J dertill, *sodales?* I sen så besynnerliga ut, liksom J missunnade mig min lycka. Om det icke syntes allt för dristigt, då jag dock icke ännu gått skärselden igenom vid det gröna bordet, ville jag invitera eder till brölloppet om ett par månader."

Det ville icke riktigt lyckas för de två sammansvurna att se opp med unbefangene blickar. Garner sysslade med thedonet, och Kraft slog in på politiken.

"Hvad är klockan?" frågade på en gång theologen; "kära Kraft! Låt mig få ett ark papper; jag måste äntligen skriva ett par ord till min Anne."

Blåsipporna tittade fram under de torra buskarna; småfågeln qvittrade om den kommande vår, och de flegmatiska jordens herrar förargade sig öfver det dåliga föret. Våra två jurister spekulerade just på, om de skulle gå, köra eller rida till ett söndagsbesök straxt utom staden, då brefbäraren bragte hvardera ett bref.

"Från Wensell!" sade Kraft.

"Från Nygaard!" sade Garner.

"Nej detta kan jag icke förstå!" ropade den förre, då han lösligen genomgånat brevet.

"Ja, då förstår jag öfvermåttan väl," sva-

rade Garner. "Lefve intrigen!"
"I den toast insstämningar jag just icke, Jakob; kakan har fallit i askan. Nå, hvad skrifer han då? Jeremiader?"

"Ja på sätt och vis. Något ömklig är

är det af ondska och af hat till oss, till theologen och Vårherre."

"Nu förstår jag dig icke, Konrad; men annars lyder brevet sålunda:"

"Mycket ärade och förbindande hr. vän och

Nya Färjanläggningen mellan Qvillebäcken och Staden.

verkligen musiken. Men den har dock ett glädjefullt innehåll."
"Så läs då, Jack! Kan han glädja sig, så

m. m. icke nu för tiden finnes uti hufvudstaden, tager jag mig friheten att medelst dessa obetydliga rader vända mig till Eder, förbindsamt hr. vän och gynnare, för att bringa en för båda och båda för en min intimaste och

med ett ord för den lärdom, jag endast och allenast genom eder två, mina herrar, är i besittning af. Likaledes är det mig en icke mindre maktpåliggande kär pligt att underätta Eder högädelhet om försynens ljusa till-

afstätt mig sin hittills innehafvande syssla tillika med boställe, der jag blifvit verkligen installerad i tjensten, som är en stor och sannerligen för vår tid sålsynt förmån vid min ålder och med min ringa erfarenhet. Allt är följden af den examen, hvarföre jag näst Er och den kära hr. Krafts godhet kan sägas hafva att tacka den allgoda försynen för.

Och nu, mina kära, ädla, uppoffrande herrar! Nu, för att nyttja en provinsialism, nu kommer slutet på visan, sedan åtta dagar har jag varit den lyckligaste, ja den lycksaligaste äkta man, och kallar Anne min dyrbara hustru! O, huru gerna hade min Anne och jag velat andraga hos Eder att försköna vår bröllopsfest med Eder förönskade närvaro! Men då det var dåligt väglag och då vi dessutom sjelfva icke hade någon del i detta brölopp, som billigtvis stod på Ramholt, så hafva vi nu reserverat oss denna intima bön och anmodan, kära vänner och gynnare, att Ni, när väder och väglag det medgifver, vela på gården Tromnaes tillbringa några nöjsamma, nämligen för oss nöjsamma dagar hos Edra evigt förbindliga, tacksamma och ödmjukaste

Chrh. Nygaard,

och eder likaså erkännas-

ma, fullkomligt lyckliga

Anne Nygaard geb. Ramholt."

"O Sev flie, kai Senie kai Hetaireie, kai — —!" ropade Kraft utom sig, "hvad är dock detta? Denna förträffliga, allraönskvärdaste skrifvelse i din hand! — och denna, denna, af samma datum i min! — Hvar är ljus i detta mörker, hvar är din tråd, Ariadne, i denna labyrinth?"

"Nu är jag utledsen på dina tokerier, Konrad; låt mig då läsa brevet, sedan du icke kan, annat än deklamera, som om du satt i fönstret af ett visst hus*) i "Gamlebyen."

"Läs, läs, sötaste menniska; men be mig sedan om förlåtelse, för det du brukat oqvädingsord, allt efter Norska lagens 6 - 21 - 2." Garner tog brevet och läste högt, som følger.

Sören Wensell, s. s. Ministeri administr till Konrad Kraft, stud. jur.

Om du kan på en stol af Lars Myres arbete sitta,

Väntar jag dig, min Kraft, i mitt hus, tillståndande påska.

Vin skall du få, som är köpt för tu mark hos landtkrämar Wegner;

Tror du den smakar dig ej, tag för min räkning från stan.

Rummet är skuradt och snyggt, och gästernas säng är uppbyggd

konstantaste tacksamhet för den lika så oförjenta som obegränsade omvårdnad, vägledning, lärande, belärande och öfverhörande, ja

skickelse i afseende följderna af min absoluta verade examen. Ole Tromnaes, nu länsman emeritus, har emot ett årligt equivalent liffsöre

*) därhuset. Öfv. ann.

Hvil' dig från dagliga värf, ifrån systemet, naturrätt, Och från Örsteds arkiv. Se påskferien — komma, Då ha vi lof — predika ibland — att taga oss hvila, Rumla en smula på natt under prat om det ny' och det gamla. Lifvets goda, hvartill? min vän, om d. t. ej skulle njutas? — Jakob tagar du med, det förstår sig, min Jakob, vår Jakob.

Mera faller mig icke bekvämt att begagna af brefvet, *) min dyrbara Torqvatus - Kraft, och jag fortsätter sålunda i prosa och originalt, (jag vill hoppas, det du icke ändrar det till: i en original prosa). Jag finner mig så oändligen väl i min nya ställning; min gamla ärovärdiga principal är nöjd med mig, och församlingen likaledes. För öfrigt har jag så brådt om med skol- och fattig-vårdens räkenskaper p. p., att — ja för att gifva ett exempel, att jag icke varit på Ramholt och besökt min Anne — — ."

"Nå hvad säger du? — Är han, är hon, är du, är jag från vettet!" — "min Anne på fjorton dagar. I eftermiddag väntar jag riktigt nog henne och mor Ramholt hit på kaffe. (Mellan oss sagt, jag har sjelf bränt börnorna; men låt ingen få veta det). Herre Gud, gör mig nu den glädjen, Konrad och Jakob, att komma hit påskafven! Annan dag påsk följn J mig till annexen och derifrån öfver "Kleven" till grannsocknens närmaste gård, Ramholt. Der skulle — o hjertat sväller i mitt bröst! Jag är stolt öfver den flicka, jag för eder skall presentera; jag är icke mindre stolt öfver de vänner, jag skall presentera för henne; J ären värdiga att göra hvarandras bekantskap.

Nå, gif mig nu endast två ord med omgående post, t. ex. "Vi komma."

Eder theolog

S. W.

P. S. Skulle moster hafva tvingsot, så behöfven J icke slå någon platt för resan; ty en af eder kan inkassera ineliggande qvittens belopp och bringa mig hit det, som J icke begagnen."

De två vännerna sågo på hvarandra och på brefven. Den ene vände sig åt fönstret, den andre mätte rummet med långa steg.

"Misstaget," började Garner, "kan nu icke vara hos trompetaren Nygaard, ty hans hustru har undertecknat som vittne: "Anne Nygaard"; hvad för något? nå det är bra! "geboren Ramholt." — Theologen måste alltså vara *le dupe*. Men det är obegripligt."

"Det är afskyvärdt, Garner. Men jag kan icke fatta möjligheten. I grannsocknen! — Och han skulle varit gift i åtta dagar, då han skref? Det måste vara en annan Anne Ramholt."

*) Hor. Ep. 1, 5.

"Den utvägen är något romantisk, kära du. Emellertid lät jag den tills vidare gälla, om vi icke båda två hahe vetat öfver år och dag, att just Nygaards Anne var enligt föräldrarnas vilja förlofvad med Sören."

"Ja visst! jag pratade ju endast så vädret. Alltså hafva vi då i grunden vunnit vårt spel och skiljt honom vid hans gudinna. Men det är dock afskyvärdt, att han hålles för narr af den — den — man kunde frestas att begagna fula ord om en sådan qvinna."

"Det är förargligt att läsa sådana ord som dessa! Förälskad och förryckt kommer dock ut på ett. Men huru skola vi besvara dessa två bref, Konrad?"

"Ja det vet jag minsann icke. Vill du, som jag, — så beställa vi skjuts i morgon dag och hålla påskferien i midfasta."

"Topp! Jag skall skaffa utväg till penningar. Vi höra icke begagna theologens."

(Slut härnäst!)

Bröd, Arbetet och sanning.

IV.

Den rika mannen gifver ingen fest, intet gästabad, utan att tusentals arbetare hafva sina små fördelar deraf.

Dessa äro dock bestämda afkastningar, och derjemte inga ofruktbara, utan sådana, hvilka rikligen tillgodakomma det arbetande folket.

Den människa, som har guld, kan icke föda sig med sjelfva guldet, icke kläda sig, icke bo deruti, icke på det röra sig från en ort till en annan.

Detta guld tjenar honom endast till att förskaffa sig, såväl det nödvändiga, som det öfverflödiga, och den lefvande människans förhållande i samhället är sådant, att hon icke kan förskaffa sig sjelf det öfverflödiga utan andra människors medverkan, icke, utan att dessa människor derigenom förtjena sitt förnödn.

Viljen I å detta påstående hafva ett bevis, som ingen kan bestrida, så se blott hvilken talrik mängd af eder lefver af ett arbete, som endast har till afsigt att frambringa det nämnde slags öfverflödsartiklar!

Kriget mot de rika, mot *lediggångarna*, skulle derföre vara ett krig mot arbetarna, hvilka de rika i så stort antal gifva lifsuppehälle. Ty hvad skola de göra, om denna gren af industrin, hvilken ensamt kan erhållas af de rika, på en gång afskars?

Pladdrarna, projektmakarna, hvilka endast känna arbetarna från den sidan, som de framställas i romaner, som de drömma sig uti deras teorier, och som aldrig gjort en verklig arbetares bekantskap, säga utan vidare: De, som icke mera göra detta, kunne göra något annat.

Men menar äfven I, att guldarbetaren, gravören, guldbroderaren, porslänmakaren, urmakaren, sättaren, musikinstrumentmakaren, de

som väfva siden och schaltyger voro i stånd till att bryta sten, stensätta gator, gräfva jorden, skjuta kärror eller bära säckar?

Vilja vi till och med antaga, att dessa omändringar voro så lätta, som dessa, lindrigast sagt, obetänksamma skriftställare behaga säga, så skulle det dock icke vara tillräckligt stenar att bryta och gator att stensätta, jord att odla, kärror att draga och säckar att bära för alla dessa människor.

När industrin redan i dess närvarande tillstånd har mycket flera händer, än som af brist på arbete kunna sysselsättas; hvad skall det då, min Gud! blifva, när ännu den stora myckenhet händer trängas om vissa enskilda göromål, hvilka hittills voro sysselsatta vid andra näringsfång, och som genom näringsidkarnas ruin, bragtes till sysslolöshet?

I sen alltså tydligen, mina vänner, att de rika alls icke äro några snyltgäster, som förtära, utan att ernära. De producera väl icke, såsom muraren, en mur, som man kan taga på med handen, eller såsom skomakaren ett par stöflar, som man kan draga på sig; de kuäda och baga icke, såsom bagaren ett bröd, som man kan äta; de trycka icke, såsom boktryckaren, en bok eller en tidning, som man läser; men genom deras utgifter, till och med genom deras slösaktighet odla de arbetet, det vill säga välståndet eller åtminstone det dagliga brödet för arbetarna, hvilka genom de rikes förnödenheter eller inbillade behof beskäftigas.

Lätom vss derföre akta de rikes skatter, ty dessa äro egentligen arbetarnes, och den rike endast desammas utdelare.

Det är en flods källa, som fruktbargör alla de nejder, hvarigenom den flyter. Hvad tron I väl, att dessa nejders innevägnare skulle vinna, om de, i stället för att lemna floden sitt fria lopp, och begagna sig af dess strömdrag, föllo på den tanken att uttorka densamma, på det att hvar och en kunde taga en del af vattnet med sig hem? Tänken I att kvarnorna då skulle gå bättre?

Man talar, mina kära vänner, sedan flera år mycket om *arbetets organisation*. Detta är en fråga, som nära angår eder, och med hvilken jag derför, likasom med alla andra, som kunne intressera eder välgång, på det allvarsammaste vill sysselsätta mig. Jag tror, att man i afscende till detta föremål, säger mycket godt, och i symnerhet, att man kan göra ännu mera.

Man har utnämnt en kommission, för att gifva de föreslagna planer och idéer en fast och förstäclig form. Vi skola derföre med förtroende och lugn tillmötesse denna pröf-

ning af sammvetsfulla medborgare. Dock skola vi akta oss för att öfverlemna oss åt den tanken, att vi i en framtid skulle komma att lefva i ett lättingarnes land sådant som det endast en arbetare kunne drömma sig (om de dofna tala vi ej, ty dessa förtjena icke, att vi sysselsätta oss med dem), i ett land, der hvar och en skulle vara säker på att hafva fullt upp att göra och dryg dagspenning.

Det har varit och skall i alla tider blifva, så väl för industrin som för åkerbruket, vissa dåliga dagar och vissa dåliga år. Naturen är nu engång så skapat, och allamänskliga krafter skola förenade bemöda sig förgäves för att ändra desamma.

Det har varit och skall i alla tider gifvas arbetare, som, mindre skickliga och mindre raska än andra, och således också mindre i stånd till att draga samma stora nytta af arbetet som deras kamrater, när detta är i öfverflöd att tillgå, hvars andel uti detsamma också tidigare upphörer, när det blifver brist på arbete.

Det är visserligen att beklaga, då deras mindre brukbarhet icke är någon följd af deras eget dåliga förhållande; men det är äfven en naturens lag, som icke gifvit allamänskliga styrka eller lika förstånd.

Vi måste äfven göra afseende på de olycksöden, som omintetgör alla en arbetsgifvares beräkningar; bankrutter, skeppsbrott, eldsvådor, krig, hungersnöd, hvilka ödelägga en fabrikants eller förlagsmans förmögenhet, eller som förstöra hans inrättningar, eller, då de förorsaka uteblifvandet af påräknade beställningar, och derigenom nödgar honom att inskränka eller helt och hållet afbryta sina företagen eller arbeten.

Det är icke möjligt för någon organisation att förutse alla dylika hinder. Öfvertygen eder fullkomligen härom, på det I måsten ungå att öfverlemna eder åt falska inbillningar, som dock genom sanningen skola tillintetgöras!

I haden endast eder sjelf att göra förebräelser för det bedräglige i ett falskt förstådd ord; men kanhända skolen I, då I insägen edra misstag, föregifva, att I blifvit bedragna, och öfverlemna eder till en orättvis vreda.

Jag vet, mina kära vänner, att flera bland eder hafva fått de tankar, att ett säkert medel att förekomma alla svåra tillfälligheter, är att tilltvinga sig en högre dagspenning, i det I på det viset hoppas att kunne få ersättning för mången af eder sjelf förspild dag.

Uträkningen är ganska riktig om den slår in, men jag fruktar för, att I görenräkning utan värd.

Man måste icke endast beräkna dagspenningens storhet; man måste äfven försäkra sig, att den i längden kan erhållas.

När emellertid priset på det dagliga arbetet är sådant, att det endast går ut på att draga hela förtjensten från arbetsgifvarens i arbetarens ficka, så är det afgjort, att priset skall döda arbetet.

Ty man kan icke begära af arbetsgifvaren, att han skall försträcka penningarna och derjemte utsätta sig för alla handelsfarliga omväxlingar, för blott och bart att sysselsätta arbetare.

Också han måste derigenom vinna underhållet för sig och sin famijl, och det till och med i jämförelse till den andliga utbildning, som han använder i sina göromål, för de kapitaler, som han försträcker, för de faror, för hvilka han utsätter sig, och för hvilka hans arbetare icke behöfva att hafva ringaste bekymmer, den betydliga hushyrn, de svåra skatterna, som han har att betala (hän måste nu vinna eller förlora) och hvaruti hans arbetare icke deltaga, lika litet som bekostnaden af reparationer, förnyandet af inrättningar och verktyg, hvilka genom bruket blifvit obrukbara.

Allt detta är så tydligt, att säkert ingen bland eder icke fullkomligen fattar det.

Straff för stöld hos Mahomedanerna

I koranen heter det: "på den man eller quinna, som stjålar, skall händerna afskäras så som vedergällning för det, som de förbrutit." Den på denna dom grundade lag består deruti, att den skyldige mister sin högra hand för första brottet, för det andra sin venstra fot, för det tredje sin venstra hand och för det sjerde sin högra fot. Efter att domen är fälld, släpas den olycklige ut ur rättssalen och en barberare förrättar operationen. Handen aftages vid handleden, foten vid benknottan. Armen eller benet doppas derpå i kokande beck och brottslingen sätts bakfram på en åsna. Framför tåget genom staden går en officer, som utropar forbrytelsen.

Bröd, som faller från himmelen.

I närheten af Bajazid vid Erzerum i Persien har det åter flera gånger, bland andra den 18—20 April 1848, regnat bröd från himmelen. Man fann nämligen på sträckor af fem till tio engelska miles omkrets, nämligen öster från Bajazid bakom en kedja af kilppor, ett slags mossas utströdd, som man annars aldrig blifvit varse i denna nejd. Ingen hade sett mossan nedfalla. Första underrättelsen härom gäfvo bönder, sem funno densamma tidigt om morgonen utströdd öfver deras marker, der de dagen förut icke hade bemärkt något dylikt. Det var en betydlig mängd, så att en man på en timma kunde samla halfannat skålpund, hvilket är tämligen mycket, då man betänker denna mossas lätthet. Man rifver henne sönder till en deg, hvaraf man bakar bröd. Den låter sig äfven äta i sitt naturliga rå tillstånd.

Mönster af konstflit.

Kasta vi en blick på föremålen för det dagliga behofvet, som de grekiska konstnärerna, — nej, de grekiska handverkarna gäfvo sina afnämare vid handen, så finna vi öfverallt detta sträfvande efter det verkligt sköna, icke efter det tillkonstlade öfverlastade, men efter en ädel enkelhet, efter sköna former, vid hvilka ziraterna äro underordnade hufvudsaken, och lånade af naturens rike. De öfvergå icke till narraktiga ytterligheter, hvilka stöta en och hvars fina smak. Först sedan näre sänk äfven den pryddande konsten genom konstnärens smaklöshet, och det var renaissancens tidsålder, som det förbehölls att åter höja konsten, i det den återvände till den ädla enkelhet, som utmärkte de gamlas, från naturen hemtade, prydnader. Men denna höjning varade tyvärr icke länge. De oupphörliga krigen och borgerliga oroligheterna, hvarunder konster och slöjder icke allenast hade att kämpa med svårigheter, hvilka icke läto några framsteg tänka sig, utan äfven förorsakade ruinerandet af tallösa ypperliga konstverk och förträffliga modeller, frambragte ett sådant förfall af den dekorativa konsten, att vi i den så kallade "Zopfstylen" måste till och med erkänna förfallets extrem. Om det är den dekorativa konstens uppgift, att öfverallt endast uppträda såsom medhjelperska, så finna vi deremot i denna periods verk ornamenternas ändamålsenlighet, ja till och med föremålens egentliga naturuppförande, och man ser ofta, för illa anbragta snäckverk och sirater, icke hvad man har för sig, ett fel, som mest afstickande framstår i arkitekturen.

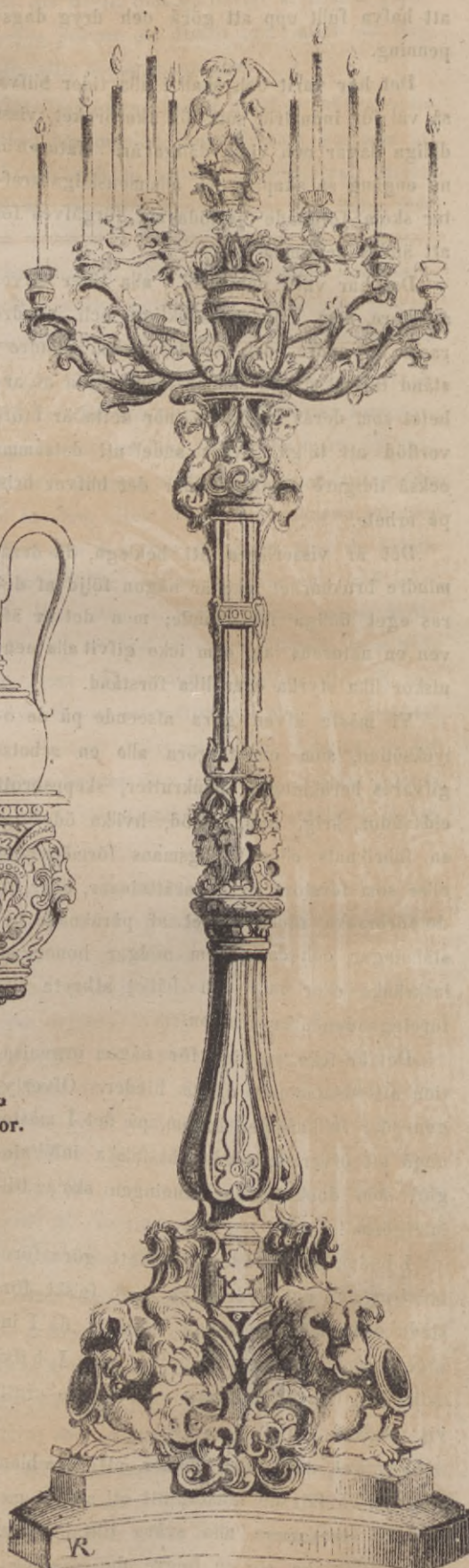
(Forts.)

Kandelaber af brons eller gjutjern för gaslägor.

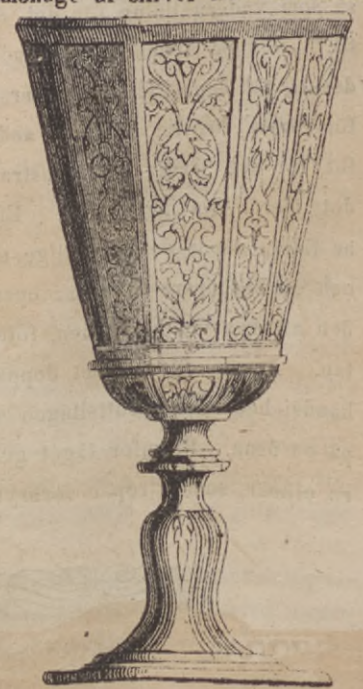
Vas af jern eller brändt lera.

Kandelaber af brons eller gjutjern för ljuslägor.

Plätmenage af silfver med kristallflaskor.

Dryckskärl af Chausseeabraum.